

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Poznaniu

LPO.411.002.01.2020.

Pan
Przemysław Renn
Wójt Gminy Mieścisko
Plac Powstańców Wielkopolskich 13
62-290 Mieścisko

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

D/20/505 – Pomoc gmin w zakresie dożywiania dzieci i młodzieży w czasie trwania epidemii COVID-19.

I.

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Urząd Gminy Mieścisko, Plac Powstańców Wielkopolskich 13, 62-290 Mieścisko.
Kierownik jednostki kontrolowanej	Przemysław Renn – Wójt Gminy Mieścisko od dnia 23 listopada 2018 r. (dalej: Wójt),
Zakres przedmiotowy kontroli	Skuteczność podejmowanych przez gminę działań mających na celu ograniczenie niedożywienia dzieci i młodzieży w czasie trwania pandemii COVID-19.
Okres objęty kontrolą	Lata 2020-2021 (do 19 lutego 2021r.).
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ¹ .
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Poznaniu.
Kontroler	Jakub Łakomecki, inspektor kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LPO/161/2020 z 16 grudnia 2020 r. (akta kontroli str.1-2)

II. Ocena ogólna² kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie ocenia działalność Gminy w latach 2020 – 2021 (do 19 lutego) mającą na celu ograniczenie niedożywienia dzieci i młodzieży³ w czasie trwania pandemii COVID-19.

Uzasadnienie oceny ogólnej W kontrolowanym okresie Urząd prawidłowo zorganizował realizację zadań pomocowych w zakresie dożywiania uczniów, którzy otrzymywali pomoc w związku z przyjęciem uchwałą Rady Gminy Mieścisko programu osłonowego w zakresie dożywiania pn. „Pomoc gminy w zakresie dożywiania” na lata 2019-2023⁴ i rządowego programu „Posiłek w szkole i w domu”⁵, którego realizatorem był Ośrodek Pomocy Społecznej w Mieścisku. Uczniowie objęci pomocą otrzymywali posiłki w trzech placówkach oświatowych z terenu gminy oraz jednej poza nim. Finansowanie programu odbywało się z środków własnych Gminy oraz środków dotacji celowej przekazywanych na podstawie umów zawartych z Wojewodą Wielkopolskim, a środki dotacji przekazywane były do OPS bezzwłocznie. Urząd otrzymywał od OPS dane o realizacji programu w poszczególnych latach, których zakres obejmował wykonanie zadań w wymiarze rzeczowym oraz finansowym

¹ Dz. U. z 2020 r. poz. 1200, dalej: ustawa o NIK

² Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną, jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

³ Definicja programowa, dalej: uczniowie

⁴ Wprowadzono uchwałą Nr III/18/18 z 21 grudnia 2018 r. z w sprawie ustanowienia wieloletniego programu osłonowego w zakresie dożywiania w ramach rządowego programu „Posiłek w szkole i w domu” na lata 2019-2023., dalej zwany programem osłonowym.

⁵ Przyjęty uchwałą Rady Ministrów z 15 października 2018 r.; M.P. poz. 1007., dalej zwany Programem.

prezentowane w półrocznych oraz rocznych sprawozdaniach z wykonania planu finansowego oraz rocznych informacjach o działalności Ośrodka. Sprawozdania z realizacji Programu przygotowywane były przez OPS, i po zatwierdzeniu przez Wójta były terminowo przekazywane Wojewodzie Wielkopolskiemu.

NIK wskazuje na potrzebę uwzględnienia w gminnej Strategii rozwiązywania problemów społecznych zagadnień dotyczących dożywiania i zapewnienia posiłku osobom potrzebującym.

III Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny cząstkowe⁶ kontrolowanej działalności

Realizacja zadań własnych gminy i zleconych z zakresu administracji rządowej w zakresie pomocy społecznej, w tym zadań wynikających z rządowych programów pomocy w Gminie Mieścisko (dalej: Gmina), należała do Ośrodka Pomocy Społecznej w Mieścisku (dalej: Ośrodek lub OPS), będącego jednostką organizacyjną gminy.

(akta kontroli str. 135-138)

W regulaminie organizacyjnym Urzędu Gminy Mieścisko wskazano, że zadania związane z uzgadnianiem współdziałania i realizacji zadań przez gminne jednostki organizacyjne, w tym OPS, wykonuje Wójt Gminy.

(akta kontroli str. 34-62)

Wójt Gminy udzielił kierownikowi OPS upoważnienia do wydawania decyzji administracyjnych w indywidualnych sprawach z zakresu pomocy społecznej należących do właściwości gminy⁷.

(akta kontroli str. 139-141)

W latach 2019-2021, w placówkach oświatowych posiłki wydawane były tylko w dni nauki szkolnej, zamawiano je w formie cateringu. W złożonym przez Wójta Gminy wyjaśnieniu wskazano, że po ustanowieniu w Polsce stanu zagrożenia epidemicznego⁸, a następnie stanu epidemii⁹, zdecydowano o zmianie przyznawania uczniom pomocy w formie posiłku w szkołach i przedszkolach na pomoc rodzicom w formie zasiłku celowego na zakup posiłku i żywności. Wójt Gminy podał, że powyższa zmiana nastąpiła zgodnie z żądaniami

⁶ Oceny cząstkowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena cząstkowa może być sformułowana, jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

⁷ Upoważnienie zostało udzielone na podstawie Zarządzenia nr 68/2004 Wójta Gminy Mieścisko z dnia 30 kwietnia 2004 roku.

⁸ Sytuacja prawna wprowadzona na terytorium RP od 14 marca 2020 r. w związku z ryzykiem wystąpienia epidemii w celu podjęcia określonych w ustawie działań zapobiegawczych (rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 13 marca 2020 r. w sprawie ogłoszenia na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej stanu zagrożenia epidemicznego Dz.U. z 2020 r. poz. 433 ze zm.; rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 20 marca 2020 r. w sprawie odwołania na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej stanu zagrożenia epidemicznego - Dz.U. z 2020 r. poz. 490).

⁹ Sytuacja prawna wprowadzona na terytorium RP od 20 marca 2020 r. w związku z wystąpieniem epidemii COVID-19 w celu podjęcia określonych w ustawie działań przeciwepidemicznych i zapobiegawczych dla zminimalizowania skutków epidemii (rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 20 marca 2020 r. w sprawie ogłoszenia na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej stanu epidemii - Dz. U. z 2020 r. poz. 491 ze zm.).

stron i została skonsultowana z Kierownikiem OPS. Zmiana formy świadczonej pomocy została uregulowana zarządzeniami Kierownika OPS¹⁰.

(akta kontroli 383, 411)

Na terenie gminy znajdowały się cztery punkty, w których wydawane były posiłki dla osób objętych pomocą w zakresie dożywiania. Punkty znajdowały się w trzech placówkach oświatowych na terenie gminy oraz jednej poza nim, tj. Przedszkolu „Leśne Ludki” w Mieścisku, Szkole Podstawowej w Mieścisku, Szkole Podstawowej „Milenium” w Popowie Kościelnym¹¹ oraz w Zespole Szkolno-Przedszkolnym w Kłecku¹². Przez cały okres objęty kontrolą nie tworzone nowych miejsc wydawania posiłków ani nie likwidowano istniejących wcześniej punktów.

(akta kontroli str. 63, 409, 477-478)

W latach objętych kontrolą nie wpłynęły skargi ani wnioski dotyczące funkcjonowania Urzędu lub OPS w zakresie realizacji zadań związanych z dożywianiem.

(akta kontroli str. 11)

W okresie objętym kontrolą, Gmina Mieścisko korzystała z pomocy w dożywianiu w ramach wieloletniego rządowego programu „Posiłek w szkole i w domu” na lata 2019–2023¹³ (dalej: Program), którego głównym celem było zapewnienie pomocy osobom starszym, niepełnosprawnym, o niskich dochodach oraz uczniom, którzy wychowują się w rodzinach znajdujących się w trudnej sytuacji. Wyżej wskazany Program przewidywał wsparcie finansowe gmin w udzieleniu pomocy w formie posiłku, świadczenia pieniężnego w postaci zasiłku celowego na zakup posiłku lub żywności oraz świadczenia rzeczowego w postaci produktów żywnościowych.

(akta kontroli str. 408)

Z treści przyjętego w gminie programu osłonowego wynikało, że jego celem jest ograniczenie zjawiska niedożywienia uczniów z rodzin o niskich dochodach lub znajdujących się w trudnej sytuacji i jest on elementem polityki społecznej gminy w zakresie:

- a) poprawy poziomu życia rodzin o niskich dochodach;
- b) poprawy stanu zdrowia uczniów;
- c) kształtowania właściwych nawyków żywieniowych.

W programie osłonowym wskazano, że realizatorem i koordynatorem programu osłonowego jest Ośrodek.

(akta kontroli str. 403-405)

Gmina nie korzystała z innych programów rządowych i resortowych dotyczących działań na rzecz ograniczenia zjawiska niedożywienia wśród uczniów, nie

¹⁰ Zarządzenia Nr OPS.0120.2.2020 Kierownika Ośrodka Pomocy Społecznej w Mieścisku z 16 marca 2020 r. w sprawie wprowadzenia ograniczenia bezpośredniej dostępności obsługi Klientów w Ośrodku Pomocy Społecznej w Mieścisku, zmienione Zarządzeniami OPS. 0120.3.2020 z 23 marca 2020 r., oraz Zarządzeniem Nr 6 /2020 z 16 czerwca 2020 r.

¹¹ W szkole Podstawowej w Mieścisku funkcjonowały dwa punkty wydawania posiłków zlokalizowane pod adresami: ul. Wągrowiecka 19 oraz ul. Wągrowiecka 28. W pozostałych placówkach funkcjonowało po jednym punkcie.

¹² Znajdujący się na terenie Gminy KłECKO.

¹³ Ogłoszony Uchwałą Nr 140 Rady Ministrów z dnia 15 października 2018 r. w sprawie ustanowienia wieloletniego rządowego programu „Posiłek w szkole i w domu” na lata 2019–2023 (Dz. U. poz. 1007).

otrzymywała również żadnych informacji o możliwości uzyskania wsparcia finansowego w zakresie dożywiania. W latach 2014-2020 mieszkańcy gminy otrzymywali również pomoc w postaci żywności zakupionej przez Polski Komitet Pomocy Społecznej¹⁴ oddział w Mieścisku. W 2020 r. z pomocy tej skorzystało 81 rodzin liczących 240 osób, które otrzymały niemal 12 500 kg żywności o łącznej wartości ponad 57 tys. zł¹⁵. W ocenie Wójta, w/w formy pomocy w całości zaspokajają potrzeby mieszkańców w tym zakresie.

(akta kontroli str. 11, 412-413)

Z informacji przekazanej przez Wójta Gminy wynika, że PKPS - Zarząd Gminny w Mieścisku liczy 20 członków i są to głównie pracownicy OPS oraz Urzędu Gminy. Środkami finansowymi stowarzyszenia są składki członkowskie oraz dobrowolne wpłaty, a Gmina Mieścisko nie przekazuje Stowarzyszeniu żadnych środków finansowych. PKPS od 2004 r. realizuje programy dostarczania nadwyżek żywności FEAD¹⁶ i PEAD¹⁷, a żywność jest przewożona z PKPS w Poznaniu i dostarczana do osób i rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji socjalno-bytowej. Koszty transportu pokrywane są ze zgromadzonych składek członkowskich.

(akta kontroli 474-475)

W ramach realizowanego programu rządowego, gmina otrzymała w 2020 r. dotację celową od Wojewody Wielkopolskiego w łącznej wysokości 115 tys. zł. Środki własne gminy wynosiły 34 tys. zł, co stanowiło 22,8% łącznych kosztów realizacji zadania wynoszących 149 tys. zł¹⁸. Zarówno wysokość otrzymanej dotacji, jak i udział środków własnych gminy w realizacji zadania pozostały na tym samym poziomie, co w 2019 r.

(akta kontroli str. 408, 410, 422-427, 446-452,)

We wniosku o przyznanie dotacji na realizację programu na 2020 r. wskazano, że w ramach realizacji modułu dla uczniów, pomocą objętych będzie 90 osób. Ze sprawozdania z realizacji programu w 2020 r. przekazanego Wojewodzie Wielkopolskiemu wynika, że rzeczywista liczba osób objętych pomocą wynosiła 257, w tym 49 dzieci oraz 90 uczniów. W 2019 r. liczba osób, którym udzielono pomocy wynosiła łącznie 273, w tym 51 dzieci oraz 107 uczniów.

(akta kontroli str. 414-421, 453-460)

Z wyjaśnienia Wójta wynika, że uczestnicząc w programach dożywiania Gmina świadczyła pomoc na rzecz już zidentyfikowanych osób potrzebujących wsparcia oraz prowadziła działania zmierzające do rozpoznania nowych przypadków wymagających pomocy. Każdy złożony wniosek został rozpoznany przez

¹⁴ Organizacja pozarządowa zarejestrowana jako stowarzyszenie charytatywne, dalej: PKPS.

¹⁵ Zakup żywności przez PKPS w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Żywnościowa 2014-2020 współfinansowany był z środków Europejskiego Funduszu Pomocy Najbardziej Potrzebującym.

¹⁶ Program Operacyjny Pomoc Żywnościowa 2014-2020.

¹⁷ Z fr. Programme Europeen d'Aide aux plus Demunis - Europejski Program Pomocy Żywnościowej

¹⁸ Zgodnie z założeniami Programu, na realizację działań przewidzianych Programem gmina może otrzymać dotację, jeżeli udział środków własnych gminy wynosi nie mniej niż 40% przewidywanych kosztów realizacji zadania, a na uzasadniony, pisemny wniosek wójta (wojewoda może wyrazić zgodę na zwiększenie dotacji, z tym, że udział środków własnych gminy nie może wynosić mniej niż 20% przewidywanych kosztów realizacji zadania). W składanych wnioskach na lata 2019 oraz 2020 o przyznanie dofinansowania w ramach Programu Gmina wskazywała wysokość środków własnych w realizacji zadania na poziomie 22,82% argumentując ją ograniczonymi możliwościami finansowymi.

pracowników socjalnych pod kątem przyznania pomocy w formie produktów żywnościowych lub posiłku, a potrzebującym przyznawano również inne zasiłki celowe i zasiłki specjalne (okresowe). Po wprowadzeniu nauki zdalnej oraz hybrydowej w związku ze zmianami w funkcjonowaniu placówek oświatowych pomoc przyznawana była w formie wypłat zasiłków celowych na zakup posiłków lub żywności.

(akta kontroli str. 412)

NIK wskazuje, że w obowiązującej w gminie *Strategii rozwiązywania problemów społecznych*¹⁹ nie zostały ujęte zagadnienia oraz dane dotyczące dożywiania i zapewnienia posiłku osobom potrzebującym. W treści dokumentu odniesiono się do występujących na terenie gminy problemów społecznych takich jak bezrobocie, uzależnienia, ubóstwo czy bezdomność, Opis ww. zagadnień nie został powiązany ze zjawiskiem niedożywienia, a w konsekwencji nie zostały określone w tym obszarze cele oraz wskaźniki ich realizacji, w związku, z czym nie zostały określone w tym zakresie cele oraz wskaźniki ich realizacji. Według załączonych do Strategii wyników przeprowadzonego badania ankietowego istniała potrzeba podjęcia działań w obszarze wsparcia osób w zakresie dożywiania²⁰. Strategia została opracowana przez zewnętrzny podmiot na zamówienie OPS w Mieścisku.

(akta kontroli str. 67-134)

Wójt Gminy wyjaśnił, że jednym z problemów opisanych w strategii jest ubóstwo, obejmujące także problem niedożywienia. Działania realizowane w ramach systemu pomocy społecznej mają na celu ograniczenie ubóstwa oraz poprawę warunków życia i zapewnienie bezpieczeństwa socjalnego mieszkańców poprzez udzielanie tymczasowego wsparcia, w tym w zakresie dożywiania. Wójt zaznaczył również, że w sporządzanym raporcie o stanie gminy, w którym prezentowane są osiągnięte rezultaty założone w strategii, podawana jest również liczba uczniów objętych programem dożywiania.

(akta kontroli str. 147-148)

NIK wskazuje, że udział od 2006 r. Gminy Mieścisko w realizacji programów dożywiania oraz przedstawianie danych z ich realizacji świadczy o tym, że w momencie przyjmowania Strategii w 2014 r. posiadano wiedzę o występowaniu zjawiska niedożywienia wśród uczniów, które może być spowodowane problemem ubóstwa w rodzinach, jednak nie jest z nim równoznaczne. A co za tym idzie, kierunki podejmowanych działań i ich mierniki również mogą być różne. Przykładem takich działań może być realizacja zadań inwestycyjnych służących przygotowywaniu i wydawaniu posiłków jak stołówki szkolne lub miejsca przygotowywania i wydawania posiłków działające również w dni wolne od nauki. Posiadanie danych o udzielonym wsparciu w zakresie zapewnienia posiłków dla uczniów, gromadzonych na przestrzeni lat pozwalało na zdiagnozowanie problemu i ujęcie go wraz z kierunkami działań w treści Strategii.

¹⁹ Uchwała Nr XXXV/272/14 Rady Gminy Mieścisko z 6 listopada 2014 r. w sprawie przyjęcia Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie Gminy Mieścisko na lata 2014 – 2021 (dalej: Strategia).

²⁰ W wynikach przeprowadzonego badania ankietowego zamieszczono odpowiedzi: „stołówka/jadłodajnia 1” oraz „zbiórki żywności 3”, oraz „Stołówki w placówkach szkolnych 1” nie wskazano czy wartość przedstawia procent uzyskanych głosów, czy liczba ankietowanych, którzy udzielili takiej odpowiedzi.

W 2020 r. z pomocy w zakresie dożywiania korzystało łącznie 267 osób, 139 uczniów, tj. 2,33% mieszkańców gminy²¹. W stosunku do 2019 r. liczba osób korzystających z tej formy wsparcia jest mniejsza o 36 osób (11,9%). Liczba uczniów korzystających z posiłków wynosiła w 2020 r. 139 osób i była mniejsza o 19 osób (12%) w stosunku do 2019 r., kiedy z pomocy w zakresie dożywiania korzystało 158 uczniów (2,66% mieszkańców gminy). Powyższe dane są zgodne z danymi posiadanymi przez realizujący Program OPS w Mieścisku.

(akta kontroli str. 401 - 402)

Urząd dysponował informacjami dotyczącymi realizacji Programu, w zakresie wynikającym z treści rocznych sprawozdań z jego realizacji, przesyłanych Wojewodzie Wielkopolskiemu przez Wójta oraz sprawozdań z działalności OPS za dany rok. W złożonym przez Wójta wyjaśnieniu wskazano, że dane w podziale na poszczególne kwartały znajdują się w OPS, a Urząd jest w posiadaniu ogólnych danych prezentujących skalę udzielanej pomocy.

(akta kontroli str. 15-16, 401-402)

Z wyjaśnienia złożonego przez Wójta wynika, że głównym usprawieniem, wprowadzonym w związku z wystąpieniem stanu zagrożenia epidemicznego, a następnie stanu epidemii, pomagającym realizować zadania pomocowe w obszarze dożywiania, jest możliwość udzielania pomocy potrzebującym po przeprowadzeniu wywiadów przez pracowników socjalnych w formie rozmowy telefonicznej.

(akta kontroli str. 473)

Potrzeby finansowe na realizację zadań w zakresie dożywiania w 2020 r. i 2021 r. ustalane były na podstawie poniesionych w latach ubiegłych wydatków oraz analiz wzrostu lub spadku zapotrzebowania na ten cel w latach ubiegłych. W złożonym wyjaśnieniu Wójt Gminy podał, że prognozując wydatki na 2021 r. wzięto pod uwagę skutki zmian działania placówek oświatowych.

(akta kontroli str. 473)

W kontrolowanym okresie obowiązywały następujące uchwały Rady Gminy Mieścisko związane z tematyką dożywiania:

a) Nr III/16/18 z 21 grudnia 2018 r. w sprawie podwyższenia kryterium dochodowego uprawniającego do przyznania nieodpłatnie pomocy w zakresie dożywiania w formie świadczenia pieniężnego na zakup posiłku lub żywności dla osób objętych wieloletnim rządowym programem „Posiłek w szkole i w domu” na lata 2019-2023. Na ww. uchwały mocy podwyższono do 150% kryterium dochodowe, o którym mowa w ustawie o pomocy społecznej²², dla celów przyznawania pomocy w formie świadczenia pieniężnego na zakup posiłku lub żywności dla osób i rodzin wymienionych w wieloletnim rządowym programie „Posiłek w szkole i w domu”;

(akta kontroli str. 407)

b) Nr III/17/18 z 21 grudnia 2018 r. w sprawie określenia zasad zwrotu wydatków w zakresie dożywiania w formie posiłku albo świadczenia rzeczowego w postaci produktów żywnościowych dla osób objętych Programem. Według

²¹ W 2019 roku na terenie Gminy Mieścisko zamieszkiwało 5 937 osób, natomiast w 2020 roku liczba mieszkańców wynosiła 5 977.

²² Art. 8 ust 1 ustawy z 2 marca 2004r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2020 r. poz.1876 ze zm.), dalej uops.

ww. uchwały odstąpiono od żądania zwrotu wydatków w zakresie dożywiania w formie posiłku albo świadczenia rzeczowego w postaci produktów żywnościowych dla osób i rodzin wymienionych w Programie, jeżeli dochód osoby samotnie gospodarującej, dochód osoby w rodzinie albo dochód rodziny nie przekracza 150% kryterium dochodowego, określonego w uops.

(akta kontroli str. 406)

W 2020 r. na zadania związane z dożywianiem uczniów poniesiono wydatki w łącznej wysokości 149 tys. zł, z czego 115 tys. zł stanowiły środki z dotacji celowej przekazanej przez Wojewodę Wielkopolskiego, a 34²³ tys. zł to środki własne gminy. Ze sprawozdania z realizacji Programu w 2020 r. przesłanego Wojewodzie Wielkopolskiemu wynika, że w ramach tej kwoty poniesiono wydatki na dożywianie w formie:

a) posiłków, których łączny koszt wynosił 45 737 zł, z środków dotacji wydatkowano kwotę 16 337 zł, a 29 290 zł stanowiły środki własne gminy. Średni koszt jednego posiłku wynosił 8,66 zł;

b) zasiłków celowych, których łączny koszt wynosił 80 253 zł, z czego 50 053 zł to kwota zasiłków celowych wydatkowana na rzecz uczniów, a 30 200 zł to pozostałe zasiłki celowe przeznaczone na dożywianie. Ze środków dotacji wydatkowano łączną kwotę 77 343 zł²⁴, a 4 710²⁵ zł stanowiły środki własne gminy. Średni koszt jednego świadczenia (przeznaczonego dla uczniów) wynosił 321 zł, a koszt pozostałego świadczenia to 272 zł;

c) świadczenia rzeczowe, które przyznane były tylko osobom dorosłym, o równowartości 23 010 zł, pokryte w całości ze środków dotacji.

(akta kontroli str. 408, 410, 422-427, 446-452)

Łączne wydatki na pomoc w zakresie dożywiania w 2020 r. utrzymały się na tym samym poziomie co w 2019 r., kiedy wynosiły również 149 tys. zł, wysokość dotacji celowej oraz środków własnych gminy również nie uległa zmianie i wynosiła odpowiednio 115 tys. zł i 34 tys. zł.²⁶

(akta kontroli str. 422-427, 446-452)

Wniosek o przyznanie dotacji na realizację w 2020 r. zadania *Posiłek w domu i w szkole* został przesłany Wojewodzie Wielkopolskiemu w dniu 20 grudnia 2019 roku. We wniosku podano, że przewidywany koszt realizacji zadania będzie wynosić 149 tys. zł, w tym kwota wnioskowanej dotacji to 115 tys. zł. środki własne gminy w wysokości 34 tys. zł, które stanowiły 22,82% planowanych kosztów realizacji zadania. Wójt argumentował wnioskowanie o zmniejszenie procentowego udziału środków własnych gminy²⁷ sytuacją finansową oraz skalą udzielanej

²³ Co stanowi 22,82% ogółu poniesionych wydatków.

²⁴ W tym kwota 45 343 zł to kwota zasiłków dla uczniów, a 30 200 zł to pozostałe zasiłki przeznaczone na dożywianie.

²⁵ Środki własne gminy przeznaczone na zasiłki celowe dla uczniów.

²⁶ W ramach powyższej kwoty poniesiono wydatki na zakup posiłków w łącznej wysokości 99 910 zł, wypłatę zasiłków celowych w wysokości 42 140 zł na wypłatę zasiłków celowych oraz świadczenia rzeczowe w wysokości 6 950 zł. Średni koszt jednego posiłku w 2019 roku wynosił 7,87 zł. Koszt jednego świadczenia przeznaczonego dla uczniów wynosił 273 zł (koszt pozostałego świadczenia to 217 zł).

²⁷ Zgodnie z zapisami Programu na realizację działań nim przewidzianych gmina może otrzymać dotację, jeżeli udział środków własnych gminy wynosi nie mniej niż 40% przewidywanych kosztów realizacji zadania. Na uzasadniony, pisemny wniosek wójta wojewoda może wyrazić zgodę na

pomocy. W złożonym wniosku wskazano, że liczba osób wymagających zapewnienia posiłku w gminie wynosi 90, a średni koszt posiłku 7,50 zł. Wójt nie wnioskował o zwiększenie w 2020 r. wysokości dotacji na dowóz posiłków²⁸. Umowa o przekazanie dotacji celowej na dofinansowanie zadania własnego w zakresie modułu 1 i modułu 2 wieloletniego rządowego programu „Posiłek w szkole i w domu” na lata 2019 – 2023 została zawarta w 23 marca 2020 r. pomiędzy Wojewodą Wielkopolskim²⁹ a Gminą Mieścisko reprezentowaną przez Wójta Gminy, przy kontrasygnacie Skarbnika. Przedmiotem umowy było dofinansowanie zadań własnych Gminy w zakresie dożywiania uczniów oraz osób i rodzin znajdujących się w sytuacjach wymienionych w art. 7 uops. Koszt realizacji zadania zgodnie z umową wynosić będzie 149 tys. zł, z czego udział środków własnych gminy wyniesie 34 tys. zł (22,82% kosztów). Dotacja przeznaczona była na udzielenie wsparcia w formie świadczeń niepieniężnych w postaci posiłku, w formie świadczeń pieniężnych w postaci zasiłków celowych na zakup posiłku lub żywności oraz w formie świadczeń rzeczowych w postaci produktów żywnościowych. W umowie określono terminy:

- wykonania zadania i wykorzystania dotacji - do 31 grudnia 2020 r.,
 - sporządzenia sprawozdania końcowego z realizacji zadania - do 15 stycznia 2021 r.,
 - sporządzania comiesięcznych informacji z wykorzystania środków finansowych z dotacji będących jednocześnie zapotrzebowaniem na kolejne środki finansowe – do dnia 10 dnia każdego następnego miesiąca,
 - rocznej informacji o realizacji programu do 20 stycznia 2021 r.
- Środki dotacji będą przekazywane na podstawie potrzeb zgłaszanych w przekazywanych miesięcznych informacjach.

(akta kontroli str. 414-421, 428-435, 453-459)

W 2020 r. Wojewoda Wielkopolski przekazał Gminie środki na realizację programu w łącznej wysokości 115 tys. zł. Środki dotacji przekazywane były w ośmiu transzach miesięcznych od miesiąca kwietnia³⁰. Wpływające środki dotacji były na bieżąco przekazywane na rachunek OPS, a maksymalny czas pomiędzy wpływem środków na rachunek bankowy gminy, a przekazaniem ich Ośrodkowi wynosił siedem dni³¹.

(akta kontroli str. 322-344)

zwiększenie dotacji, z tym, że udział środków własnych gminy nie może wynosić mniej niż 20% przewidywanych kosztów realizacji zadania.

²⁸ Na uzasadniony, pisemny wniosek wójta wojewoda może wyrazić zgodę na zwiększenie dotacji do 5% środków finansowych z przeznaczeniem na dowóz posiłków w gminie, w szczególności dla osób starszych i niepełnosprawnych.

²⁹ Reprezentowanym przez Dyrektora Wydziału Polityki Społecznej Wielkopolskiego Urzędu Wojewódzkiego w Poznaniu

³⁰ Wysokości i terminy transz były następujące: 40 323,67 zł 2 kwietnia, 4 622,33 zł 18 czerwca, 4 600 zł 17 lipca, 4 600 zł 14 sierpnia, 12 300 zł 15 września, 12 975 zł 20 października, 19 323,90 zł 20 listopada, 16 255,10 zł 14 grudnia.

³¹ Transza dotacji, która wpłynęła 20 października została przekazana na rachunek OPS 27 października.

W okresie od stycznia do marca wydatki związane z finansowaniem Programu pokrywane były ze środków własnych gminy ujętych w budżecie oraz planie finansowym Ośrodka³².

Roczna informacja o realizacji Programu sporządzana była przez pracowników OPS i po podpisaniu przez Wójta Gminy przesyłana do Wojewody Wielkopolskiego. Informacje za lata 2019 i 2020 sporządzane były elektronicznie i przekazywane w terminie wskazanym w Programie³³. Informacje uwzględniały dane w układzie "ogółem" i "w tym na wsi", prezentując:

- rzeczywistą liczbę osób objętych pomocą w ramach Programu w podziale na grupy osób korzystających z pomocy;
- koszt realizacji pomocy - ogółem, w tym ze środków własnych i z dotacji budżetu państwa;
- koszt posiłków;
- liczbę posiłków;
- rodzaj posiłku;
- koszt dowozu posiłków dla osób dorosłych;
- liczbę osób, którym dowieziono posiłek;
- średni koszt jednego posiłku;
- wielkość środków wydatkowanych na zasiłki celowe w ramach realizacji pomocy;
- liczbę zasiłków celowych;
- koszt świadczeń rzeczowych - ogółem, w tym ze środków własnych i z dotacji budżetu państwa;
- inne koszty – ogółem.

(akta kontroli str. 422-427, 446-452)

Urząd posiadał również dane dotyczące wykonania przez OPS zadań w zakresie dożywiania w wymiarze rzeczowym oraz finansowym prezentowane w półrocznych oraz rocznych sprawozdaniach z wykonania planu finansowego³⁴ oraz rocznych informacjach o działalności Ośrodka przekazywanych do Urzędu na potrzeby sporządzenia informacji z wykonania budżetu gminy. Zaprezentowane w nich dane były zgodne z wykazywanymi w informacjach o realizacji programu dożywiania³⁵.

(akta kontroli str. 351-382)

Z wyjaśnienia złożonego przez Wójta wynika, że placówki oświatowe przesyłały do ośrodka pomocy społecznej noty księgowo wraz z specyfikacją imienną i ilościową za spożyte w danym miesiącu posiłki.

(akta kontroli str. 473)

W złożonym wyjaśnieniu Wójt wskazał, że w ramach nadzoru nad realizacją zadań pomocowych dotyczących dożywiania w szczególności nad przygotowaniem, przeprowadzeniem oraz rozliczeniem przetargów na wybór firmy dowożącej posiłki, utrzymywania bieżącego kontaktu z placówkami oświatowymi oraz reagowania na sygnały zgłaszane były przez kierowników tych jednostek do Urzędu.

³² W planie finansowym Ośrodka zaplanowano środki własne na realizację Programu w wysokości 30,5 tys. zł, ponadto w budżecie gminy zaplanowano kwotę 3,5 tys. zł w ramach wydatków ponoszonych z programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych.

³³ Sprawozdanie za 2019 rok zostało przekazane 13 stycznia 2020 roku, natomiast za 2020 rok 2 stycznia 2021 roku

³⁴ Sprawozdania z wykonania planu finansowego OPS w 2019 roku sporządzono 25 lipca (za I półrocze 2019 r.), a w 2020 roku 26 lutego (za 2019 rok) oraz 29 lipca (za I półrocze 2020 r.).

³⁵ Dotyczy informacji o działalności OPS za 2019 rok, sporządzonej w kwietniu 2020 roku.

(akta kontroli str. 473)

Gminna jednostka pomocy społecznej realizująca zadania własne gminy w zakresie pomocy społecznej kieruje się zgodnie z art. 110 ust. 3 uops ustaleniami Wójta. W złożonym wyjaśnieniu Wójt Gminy podał, że nie wydawał wytycznych dotyczących sposobu realizacji przez OPS założeń Programu.

(akta kontroli str. 476)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

IV. Uwagi i wnioski

W związku z niestwierdzeniem nieprawidłowości, Najwyższa Izba Kontroli odstępuje od formułowania uwag i wniosków.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Poznaniu. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Poznań, 26 lutego 2021 r.

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Poznaniu

Kontroler
Jakub Łakomecki
inspektor k.p.

Dyrektor
Z up. Grzegorz Malesiński
p.o. Wicedyrektora

.....
podpis

.....
podpis